

Перспективи розвитку української документно-інформаційної термінографії

Валентина Шульгіна

Кафедра прикладної лінгвістики, Черкаський державний технологічний університет, УКРАЇНА, м.Черкаси, бул.Т.Шевченка, 460, E-mail: tshvi@ukr.net

The report focuses on the current state and prospects of the development of modern documentary and information terminography field. The possibility of application of information and documentary terminology dictionary compiled by the author is considered. This dictionary may become the basis for appropriate conceptual modeling in the form of electronic information retrieval thesaurus.

Ключові слова – термінографія, документно-інформаційна галузь, термінологічний словник інформаційно-пошуковий тезаурус.

Термінографічні питання українського документознавства, що почало розвиватися як окремий науковий напрям тільки після набуття Україною незалежності, лише побіжно порушуються у довідниках, навчальних посібниках для студентів вищих навчальних закладів та наукових статтях у спеціалізованих журналах [1, 2]. Тому для нашої роботи аналіз предметної галузі документознавства полягав насамперед в укладанні такого термінологічного словника, який би став основою при створенні електронного тезауруса концептів, що функціонують у документно-інформаційній сфері.

Метою нашої роботи є визначення шляхів систематизації україномовної терміносистеми документно- інформаційної галузі.

Одним з таких шляхів систематизації галузевої термінології є укладання електронного інформаційно-пошукового тезауруса (ІПТ) документно-інформаційної галузі на засадах інформаційної лінгвістики. Створення такого тезауруса відповідає тенденціям, що простежуються на сучасному етапі розвитку нашого суспільства, яке поступово набуває статусу суспільства інформаційного. Адже для сучасного розвитку проблем інформації та інформованості характерним є те, що на одне з перших місць виходить проблема удосконалення інформаційних технологій, комп'ютеризація, створення новітніх баз даних та нових електронних видань, які мають значні переваги перед виданнями паперовими. Електронні тезауруси, що ґрунтуються на потужних можливостях сучасної комп'ютерної техніки для зберігання інформації, здатні містити значно більше інформації, ніж окремий паперовий словник певного спрямування. Йдеться про можливість реалізації критеріїв комплексності і вичерпності у подачі та зберіганні інформації, яка стосується кожного окремого поняття реальної дійсності.

Сучасна термінографія не може обмежуватися лише списком вербалізованих концептів предметної галузі (реєстром) чи їх дефініцій. Вона потребує комплексного представлення інформації про концепт як у його когнітивному, так і в його функціональному (комунікативному) аспектах.

Інформаційний підхід збігається з нашим уявленням про реалізацію в лексикографічній системі категорії інформативності як у варіанті когнітивному, відображеному, насамперед, забезпеченням інформації про парадигматичні зв'язки між компонентами системи, так і у варіанті комунікативному, що забезпечується, передовсім, зазначенням нормативних синтагматичних можливостей термінів у мовленні.

Забезпечення кожного концепту ППТ додатковим комплексом інформації з використанням інформаційних характеристик, релевантних для галузевого ППТ (концептуальний, граматичний, експресивно-психологічний) сприятиме систематизації наукової термінології будь-якої галузі, зокрема документно-інформаційної.

Сфери застосування такого ППТ можуть бути досить різноманітними.

Однією з основних сфер їх використання вважається інформаційно-пошукова робота, при якій відбувається автоматизований інформаційний пошук документів за рахунок використання родо-видових і асоціативних зв'язків між дескрипторами.

Поряд з цим електронний тезаурус може активно використовуватися в навчальному процесі, в тому числі при застосуванні дистанційної форми навчання, адже кожний концепт у такому тезаурусі має супроводжуватися цілим „деревом” конкретизації його певних сторін та аспектів, що може сприйматися як свого роду алгоритм, за яким можуть бути структуровані знання з певної проблеми. Використання таких тезаурусів у навчальному процесі дало б можливість не лише дати студентам певний обсяг інформації, а й систематизувати її у відповідності до вимог майбутньої професії, зміцнивши навички студентів щодо самостійного здобування концептуальної інформації, використовуючи цей тезаурус як різновид електронного підручника і довідника.

Системи концептів, які функціонують у природному людському мовленні і забезпечена укладачем когнітивна інформативність лексикографічної системи є тим спільним, що об'єднує мову людини і мову машини. Тому можна вважати, що порушена проблема може бути цікавою для розробників діалогових систем “людина – комп'ютер”, а значить створення електронних галузевих ППТ концептів певних галузей, об'єднаних в Національний машинний фонд, можна розглядати і як один з кроків на шляху до створення штучного інтелекту.

Література

1. Бирик С. П. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / С. П. Бирик, І. Л. Михно, Л. О. Пустовіт, Г. М. Сюта. – К.: Вид-во „Довіра”, УНВЦ „Рідна мова”, 1997. – 340 с.
2. Кулешов С. Г. Документознавство: Історія. Теоретичні основи / Кулешов С. Г. / Укр. держ. наук.-досл. ін-т архів. справи та документознавства, Держ. акад. кадрів культури і мистецтв. – К., 2000. – 162 с.